

תזריע חי"ז שיחה ב'

המשנה מבארת שהקינים הבאים מספק הם אותו הגדר דהחיוב, כמו שע"י הירידה "כשהוא מת" נעשה "קולו שבעה". אך בכבש המיתה היא רק פעם אחת, אך בקינים ישנם ריבוי ספיקות, ולכן נאמר "זקני ת"ח כל זמן שמזקינים כו'. גם כש"קולו שבעה" – כשבנ"י מתחלקים כו' – זהו בעצם "קולו אחד".

בסיום מסכת קינים מובאים הדינים דיולדת שנדרה קינים, נוסף על חיובה, ונעשו ספיקות וכו', ועד לאופן שצריכה להביא שבעה (או שמונה) קנים. ולאחרי זה ממשיכה המשנה "זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה, כיצד קולו שבעה ב' קרניו לשתי חצוצרות שתי שוקיו לשני חלילין וכו' (שכמו שעל ידי הספיקות מתרבים הקינים כך על ידי המיתה נעשה מקול אחד שבעה קולות). ר"ש בן עקשיא אומר זקני עם הארץ כל זמן שהם מזקינים דעתם מיטרפת עליהם שנאמר כו' אבל זקני תורה אינו כן אלא כל זמן שהם מזקינים דעתם מתישבת עליהם כו'".

והביאור בכל זה: כוונת המשנה לבאר מהו הגדר של הקינים הבאים מספק, דלכאורה הרי זה (ספק) הבאת חולין לעזרה. (ואינו דומה לספק יולדת שמשמע בגמרא ששם חידשה התורה בפירוש שמביאים חטאת על הספק, על דרך אשם תלוי, אך פה החיוב היה ברור ורק אחר כך נעשה ספק). ועל זה מבארת המשנה שהספיקות הם באותו הגדר דהחיוב, דאף שמקודם היה רק חיוב אחד הנה מהחיוב האחד נעשה – על ידי הספק – ריבוי חיובים. זהו שאמרו "כשהוא חי קולו אחד" – ועל ידי ענין של ירידה, על דרך ספק - "וכשהוא מת קולו שבעה".

וזה מוסיף ביאור גם ב"זהו שאמרו וכו'". דבכבש הנעבד לעבודה זרה הנה אף לאחר מיתתו שעשו ממנו חצוצרות וחלילין וכו', הנה הכלים האלו אסורים בהנאה מדאורייתא כמו העבודה זרה עצמה. דאף שהיה שינוי מכל מקום זהו שאמרו "שקולו שבעה" שכל השבעה קולות הם בעצם קול אחד.

אך הכבש אינו דומה לגמרי להספיקות דקינים, שהרי בקינים ישנם ריבוי ספיקות משא"כ בכבש שישנה מיתה רק פעם אחת. ולכן מביאה המשנה "זקני עם הארץ וכו' כל זמן שמזקינים וכו' וזקני תורה כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם". ש"כל זמן שמזקינים" אינו נעשה בפעם אחת, אלא "כל זמן שמזקינים", ומכל מקום לא רק שלא נעשה חלישות בשכל אלא אדרבא "דעתם מתישבת עליהם".

הביאור בפנימיות העינים: איתא במדרש: "אדריאנוס אמר לרבי יהושע (סתם קינים ר' יהושע) גדולה הכבש העומדת בין שבעים זאבים, אמר לי' גדול הוא הרועה שמצילה ושוברה ושוברן לפני".

והנה יש סברא לומר שזהו רק כשהכבש חי - שהכבש קשור עם ג' האבות, ש"קולו אחד" - אך "כשהוא מת" - כשנעשה "קולו שבעה" באופנים שונים וכו', אזי ישנה סברא שאינו שומר עליה. ועל זה אומרת המשנה ששבעה הקולות הם בעצם "קולו אחד" שקשור עם "כשהוא חי". ואף על פי שהגלות מתארכת הנה "בישישים חכמה ובאורך ימים תבונה", על דרך שבמצרים היו צריכים לצאת ברכוש גדול.

אך בזמנינו כבר ישנו הזקנה ושיבה ולכן צריך להיות "מיד הן נגאלין".